

## **Temat: WIARA I NAUKA O CZŁOWIEKU**

### **(konspekt katechezy dla młodzieży)**

#### **Cel ogólny:**

- współdziałanie wiary i nauki w odkrywaniu prawdy objawionej o człowieku.

#### **Cele szczegółowe:**

- uczeń odkrywa jak badania naukowe mogą doprowadzić do wiary,

- uczeń dostrzega zamysł Boży w zaistnieniu i działalności człowieka,

- uczeń prezentuje otwartość na wartość wiary i nauki oraz gotowość do refleksji nad potrzebą wiary i wiedzy w odkrywaniu prawdy objawionej o człowieku.

#### **Metody:**

Dyskusja, puste krzesło, praca w grupach, praca z Pismem Świętym i materiałami źródłowymi.

#### **Modlitwa**

#### **I. Sytuacja egzystencjalna:**

Katecheta prosi uczniów o zapoznanie się z różnymi opiniami na temat relacji między wiarą i nauką. Katecheta przygotowuje kartki z następującymi tezami:

1. Wiara i rozum idą w parze w odkrywaniu prawdy o człowieku.
2. Wiara nie musi korzystać z nauki.
3. Nauce nie jest potrzebna wiara.
4. Inne zdanie

Kartki z napisami katecheta umieszcza w czterech rogach sali a następnie zaprasza młodzież by zgromadziła się przy kartce z tą wypowiedzią, która według nich jest najtrafniejsza. Tworzą się grupy, w których uczniowie wspólnie szukają największej liczby argumentów na poparcie wybranej tezy. Wybierają swojego reprezentanta, który będzie przedstawiał ich zdanie w dyskusji.

Na środku sali ustawia się 5 krzeseł. Po jednym dla przedstawiciela każdej grupy oraz jedno krzesło puste. Dyskusja toczy się tylko wśród osób siedzących na krzesłach w kręgu. Gdy ktoś z pozostałych uczestników katechezy zechce zabrać głos siada na pustym krześle. Ma wtedy pierwszeństwo głosu. Po wypowiedzeniu swojego zdania musi krzesło opuścić.

#### **II. Interpretacja (wiara i życie Kościoła):**

**Puenta katechety:** Wasze wypowiedzi wpisują się w problem z którym chcemy się zmierzyć na dzisiejszej katechezie. Możemy go sformułować następująco: **Jaka jest rola wiary i nauki w poznawaniu prawdy o człowieku.** Odpowiedzi na postawiony problem poszukamy



Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,  
chwałą i czcią go uwieńczyłeś.  
Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;  
złożyłeś wszystko pod jego stopy:  
owce i bydło wszelakie,  
a nadto i polne stada,  
ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,  
wszystko, co szlaki mórz przemierza.

### **Mdr 2,23**

Przecież Bóg uczynił człowieka nieśmiertelnym, stworzył go dokładnie na swój obraz

### **Syr 17,1-14**

Pan stworzył człowieka z ziemi  
i znów go jej zwróci.  
Odliczył ludziom dni i wyznaczył czas odpowiedni,  
oraz dał im władzę nad tym wszystkim, co jest na niej.  
Przyodział ich w moc podobną do swojej  
i uczynił ich na swój obraz.  
Uczynił ich groźnymi dla wszystkiego stworzenia,  
aby panowali nad zwierzętami i ptactwem.  
Dał im wolną wolę, język i oczy,  
uszy i serce zdolne do myślenia.  
Napełnił ich wiedzą i rozumem,  
o złu i dobru ich pouczył.  
Położył oko swoje w ich sercu,  
aby im pokazać wielkość swoich dzieł.  
Imię świętości wychwalać będą  
i wielkość Jego dzieł opowiadać.  
Dodał im wiedzy  
i prawo życia dał im w dziedzictwo.  
Przymierze wieczne zawarł z nimi  
i objawił im swoje prawa.

Wielkość majestatu widziały ich oczy  
i uszy ich słyszały okazałość Jego głosu.  
Rzekł im: "Trzymajcie się z dala od wszelkiej niesprawiedliwości!"  
I dał każdemu przykazania co do jego bliźniego.

### 3. *Nauka Kościoła*

Katecheta mówi: Sprawdźmy teraz co o tych dwóch rzeczywistościach jakimi są nauka i wiara oraz o wzajemnych relacjach między nimi mówi nauka Kościoła.

Katecheta dzieli klasę na grupy. Uczniowie odpowiadają na pytania.

Grupa 1. Jakie prawdy o człowieku porusza Jan Paweł II w zakresie wiary i nauki w encyklice *Fides et ratio*?

25. *«Wszyscy ludzie pragną wiedzieć» (Arystoteles), a właściwym przedmiotem tego pragnienia jest prawda. Nawet w życiu codziennym obserwujemy, jak bardzo każdy człowiek stara się poznać obiektywny stan rzeczy, nie zadowolając się informacjami z drugiej ręki. Człowiek to jedyna istota w całym widzialnym świecie stworzonym, która nie tylko zdolna jest wiedzieć, ale także zdaje sobie sprawę z tego, że wie, i dlatego pragnie poznać istotną prawdę tego, co postrzega. Nikomu nie może być naprawdę obojętne, czy jego wiedza jest prawdziwa. Jeśli człowiek odkryje, że jest fałszywa, odrzuca ją; jeśli natomiast może się upewnić o jej prawdziwości, doznaje satysfakcji. O tym właśnie mówi św. Augustyn: «Wielu spotkałem takich ludzi, którzy chcieliby oszukiwać, ale takiego, który by chciał być oszukiwany, nie spotkałem» (Wyznania). Słusznie uważa się, że człowiek osiągnął wiek dojrzały, jeśli potrafi o własnych siłach odróżnić prawdę od fałszu i wyrobić sobie własny osąd o obiektywnym stanie rzeczy. Tu właśnie znajduje się motywacja wielorakich poszukiwań, zwłaszcza w dziedzinie nauk przyrodniczych, które w ostatnich stuleciach przyniosły tak znaczne rezultaty, przyczyniając się do autentycznego postępu całej ludzkości.*

*Poszukiwania nie mniej ważne niż w sferze teoretycznej prowadzone są także w sferze praktycznej: mam na myśli poszukiwanie prawdy odnoszącej się do dobra, które należy spełnić. Podejmując bowiem działanie etyczne i postępując zgodnie ze swoją wolną i prawidłowo ukształtowaną wolą, człowiek wchodzi na drogę wiodącą do szczęścia i dąży do doskonałości. Także w tym przypadku jego celem jest prawda. To przekonanie wyraziłem w Encyklice *Veritatis splendor*: «Nie istnieje moralność bez wolności. (...) Jeśli istnieje prawo*

*do poszukiwania prawdy na własnej drodze, to bardziej podstawowy w stosunku do niego jest ciężący na każdym człowieku poważny obowiązek moralny szukania prawdy i trwania przy niej, gdy się ją odnajdzie».*

*Jest zatem konieczne, aby wartości, które człowiek wybiera i do których dąży swoim życiem, były prawdziwe, ponieważ tylko dzięki prawdziwym wartościom może stawać się lepszy, rozwijając w pełni swoją naturę. Człowiek nie znajduje prawdziwych wartości zamykając się w sobie, ale otwierając się i poszukując ich także w wymiarach transcendentnych wobec niego samego. Jest to konieczny warunek, który każdy musi spełnić, aby stać się sobą i wzrastać jako osoba dorosła i dojrzała.*

Grupa 2. Czy istnieje sprzeczność między wiarą a naukami przyrodniczymi? (Youcat 23)

*Nierozwiązywalna sprzeczność między wiarą a naukami przyrodniczymi nie istnieje, ponieważ nie może istnieć podwójna prawda.*

*Nie może być mowy o prawdzie wiary, która stanowiłaby konkurencję dla prawdy nauki. Istnieje tylko jedna prawda, na której opiera się zarówno wiara, jaki rozum. Bóg chciał istnienia rozumu, z którego pomocą możemy poznawać rozumnie prawa rządzące światem, podobnie jak chciał zaistnienia wiary. Dlatego nauki przyrodnicze dopominają się wiary chrześcijańskiej i sprzyjają jej.*

*Wiara jest tu potrzebna do tego, żebyśmy poznali sprawy, które wprawdzie nie są zamknięte przed rozumem, ale realnie istnieją poza tym rozumem. Wiara przypomina naukom przyrodniczym o tym, żeby nie zajmowały pozycji Boga i by służyły stworzeniu. Nauki przyrodnicze muszą respektować godność osoby ludzkiej, zamiast podnosić na nią rękę.*

Grupa 3. Czy lecisz na dwóch skrzydłach?

*Wiara i rozum (Fides et ratio) są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy. Sam Bóg zaszczyił w ludzkim sercu pragnienie poznania prawdy, którego ostatecznym celem jest poznanie Jego samego, aby człowiek — poznając Go i miłując — mógł dotrzeć także do pełnej prawdy o sobie (por. Wj 33, 18; Ps 27 [26], 8-9; 63 [62], 2-3; J 14, 8; 1 J 3, 2).*

Wnioski uczniowie zapisują w zeszycie.

**Puenta katechety:** Nauka i wiara wzajemnie się wspomagają w poznawaniu prawdy o człowieku. Nauka była i jest obecna w myśli Kościoła. Dowodem na to jest działanie Papieskiej Akademii Nauk przy Watykanie. Skupia ona najbardziej światłe i odkrywcze umysły współczesnego świata naukowego niezależnie od poglądów i wyznania.

### **III. Zastosowanie życiowe:**

Katecheta mówi:

Przykładem tego, że nauka nie przeczy wierze a wręcz pozwala odkryć prawdy wiary jest Antony Flew – jeden z najsłynniejszych ateistów XX wieku.

*Zmarły 8 kwietnia 2010 r. profesor Antony Flew był ikoną XX-wiecznego filozoficznego ateizmu. Jego prace, począwszy od opublikowanej w 1950 r. rozprawy Teologia a falsyfikacja, przez dziesięciolecia uznawane były za najlepsze, niemal wzorcowe źródło filozoficznej argumentacji przeciwko istnieniu Boga. Jak słusznie zauważył we wstępie do książki Roy Abraham Varghese, „w ciągu minionych stu lat żaden inny filozof głównego nurtu nie przedstawił równie uporządkowanego, wyczerpującego, oryginalnego i doniosłego stanowiska ateistycznego jak to, które przez pięćdziesiąt lat krytyki teologii wypracował Antony Flew” (s. 9). I oto właśnie ten sztandarowy reprezentant współczesnego filozoficznego ateizmu w maju 2004 r., podczas publicznej debaty na Uniwersytecie w Nowym Jorku oświadczył, że uznaje istnienie Boga.*

*Co skłoniło go do zmiany poglądów?*

Katecheta rozdaje wszystkim uczniom teksty i prosi o sformułowanie odpowiedzi na postawione wyżej pytanie.

*".... fakt, że w działalności naukowej zawsze kierował się zasadą podążania za dowodami, dokądkolwiek by nie prowadziły. Stwierdził ponadto, że argumentem, który ostatecznie skłonił go do przyjęcia tezy o istnieniu Boga, były wyniki współczesnych badań nad DNA. Zgodnie z deklaracją Flewa „badania te odsłoniły tak niewiarygodną złożoność struktur niezbędnych do wytworzenia życia, że moim zdaniem dowodzi to, iż połączenie tych niesamowicie zróżnicowanych elementów w taki sposób, aby ze sobą współpracowały, musiało się odbyć z udziałem inteligencji” (s. 104).*

Flew jasno określa swoje poglądy i argumenty, którymi je uzasadnia. Pisze:

*„wierzę teraz, że wszechświat powołała do istnienia nieskończona Inteligencja. Wierzę, że misterne prawa rządzące wszechświatem objawiają to, co naukowcy nazwali Umysłem Boga. Wierzę, że życie i jego odtwarzanie mają początek w boskim źródle. Dlaczego w to wierzę, skoro przez ponad pół wieku broniłem światopoglądu ateistycznego? Najkrócej mówiąc dlatego, że moim zdaniem taki właśnie obraz świata wyłania się ze współczesnej nauki. Nauka uzmysławia trzy aspekty przyrody świadczące o istnieniu Boga. Aspekt pierwszy polega na tym, że przyroda jest posłuszna prawom. Aspekt drugi to życie, czyli inteligentnie zorganizowane i działające celowo istoty wyłonione z materii. Aspektem trzecim jest samo istnienie przyrody. Ale nie tylko nauka mnie prowadziła. Pomógł mi również ponowny namysł nad klasycznymi argumentami filozoficznymi” (s. 118-119)*

Za: Robert T. Ptaszek, Recenzja książki

Antony Flew. *Bóg istnieje. Dlaczego najszynniejszy ateista zmienił swój światopogląd?*

Przedmowa Roy Abraham Varghese. Tł. Robert Pucek. Warszawa: Fronda 2010.

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy.

#### **Praca domowa:**

1. Poszukaj innych naukowych przykładów na współdziałanie wiary i nauki w odkrywaniu prawdy objawionej o człowieku.
2. Uzasadnij rolę wiary i nauki w rozwoju integralnym człowieka.

#### **Modlitwa na zakończenie.**